

Politische Kommunikation in Deutschland: Zur Politikvermittlung im demokratischen System: Lehrbuch. – 1. Aufl. – Wiesbaden : VS, Verl. für Sozialwiss., 2005. – 329 S. Schulz W. Politische Kommunikation : theoretische Ansätze und Ergebnisse empirischer Forschung. – 2. vollst. überarb. und erw. Aufl. – Wiesbaden: VS, Verl. für Sozialwiss., 2008. – 393 S. Wolton D. Political Communication: The Construction of a Model // Political Communication: The Construction of a Model. 1990. Vol. 5, No. 1. Fachmethoden Wirtschaft / Доступний з: <http://www.thomasgransow.de>

ЧОРНИЙ О.В.

(Львівський нац. ун-т ім. І. Франка)

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ЕЛІПТИЧНИХ ФІГУР В ПЕРШІЙ ГЛАВІ ТІЕ„J`AUTÒN МАРКА АВРЕЛІЯ

In the article author studies meaning, implication and interpretation of the first chapter of the M. Aurelius "Meditation". The author asserts that the first chapter represents personal mnemonic notes expressed by means of transposed imperative modality, in opposite to the existing point of view of it's interpretation by means of past modality. This leads to conclusion of temporal primarity of the first chapter in the work.

Key words: *ellipsis, interpretation, context, mnemonics, imperative, infinitive, nominative clause, brachylogy, composite*

Повчальні записки римського імператора Марка Аврелія Антоніна (2 ст. н.е.) Тіе„j`autÒn відомі перш за все завдяки численним перекладам. Однак, не можна говорити про твір Марка Аврелія як про цілісний художній твір, призначений для читача та стилістично опрацьований, оскільки відсутня композиція, притаманна літературному твору. До того ж твір складається з коротких уривків, конспективних та позичених з інших джерел, які не пов'язані логічною послідовністю, хоча, безперечно, наявна ідейно-тематична єдність твору. При цьому звертають на себе увагу численні повтори та варіювання тем, характерних для стоїчної філософії.

Одною з проблем, що виникають у дослідників твору Марка Аврелія, є встановлення хронологічної послідовності написання книг його твору. Особливо важливо встановити час написання першої книги. З цього приводу Я. Унт [Марк Аврелій 1985, с. 96] ставить під сумнів те, що перша книга передувала іншим, оскільки (у розділі 1.10 першої глави) йдеться про те, що Марк Аврелій навчився від Секста «постигающому и правильному нахождению и расположению основоположений, необходимых для жизни», а також наводить інші приклади, що суперечить природному розвитку подій. На нашу думку, проблема не в оригіналі тексту, а в адекватності інтерпретації, і мета цієї статті навести аргументи на користь першопочатковості першої глави, а також спробувати реконструювати підтекст, автокомунікативні інтенції автора, спираючись на деякі відомі історичні факти та певні відомості зі старогрецької граматики.

Ми вважаємо, що при реконструкції контексту до уваги повинні бути взяті наступні положення. По-перше, Марк Аврелій почав серйозно займатися філософією у віці приблизно 12 років [Властелини Рима 2001], а отже, й початок записів можна віднести до цього часу. Як відомо, старогрецька мова не була рідною мовою автора, і протягом усієї першої книги ми бачимо поступове ускладнення мови, яке відповідало би досить швидкому її опануванню. Хоча вже в першому реченні ми бачимо вживання як еліпсису, так і складних слів-комполітів, це свідчить, звичайно, не про

словотворчість Марка Аврелія вже на початку книги, а про заняття під досвіченим керівництвом, і можливо, записи зі слів вчителя. Тобто багато слів повинно належати до навчальної лексики або особливого тогочасного педагогічного жаргону, якій міг і не проникати у мову літературної класики. На свідчення наведемо факт, що багато слів першої глави засвідчені лише в творі Марка Аврелія, які опубліковані у праці Р. Шекіри. По-друге, як відомо з історії античності, неодмінною рисою процесу навчання був розвиток пам'яті; принаймні, на першому етапі. Очевидно, імператор не відзначався доброю пам'яттю на грецькі тексти, і свідченням тому є численні повтори. Також протягом цілої книги Марк дає настанови собі на запам'ятовування записаного. Перша глава, в якій ми (на перший погляд) не бачимо настанов на запам'ятовування, насправді не є виключенням з правила, яке б вказувало на її окреме походження, а навпаки, сама собою становить записи, організовані згідно мнемонічній системі більш примітивного, асоціативного типу, а, отже, як ми вважаємо, перша глава є логічним попередником наступного тексту.

В першій главі наводиться цілий список власних імен, кожне з яких стоїть на початку абзаца-речення. При погляді на цей список цілком логічно виступає питання про те, в якому контексті Марк Аврелій наводив ці імена, оскільки в оригінальному грецькому тексті не видно натяків на цей контекст. Необхідно визнати, що різні варіанти на кшталт «інвентаризація вдячностей» та джерела отриманої мудрості лише один з варіантів авторів-перекладачів. Вважаючи, що хлопець, ймовірно, з 12-річного віку почав серйозно займатися філософією, а також, певно це і є той самий час записів першої книги, поняття, про які йдеться, не могли ще бути засвоєні, а також опановані, оскільки вони є певним недосяжним ідеалом досконалості філософа стоїка. Більш припустимим є, на нашу думку, що перед автором на той час стояло завдання засвоїти та запам'ятати елементи термінології для успішних подальших занять. Тоді яку роль відіграють ці особистості? Перед сучасними школярами постають аналогічні проблеми з розвитку пам'яті. Дехто вдається до мнемотехнічних засобів, одним з найвідоміших з яких є так званий метод місць. Цей метод відомий протягом всієї історії сучасної європейської цивілізації. Одним з найдавніших на наш час є свідчення про цей метод у творі М. Ціцерона «Про оратора». Цей метод вживав, згідно Ціцерону, ще грецький поет з острову Кеос, Сімонід (VI – V ст. до н.е.). Особливо прославився поет завдяки Епінікіям — хорovým ліричним одам на честь переможців спортивних змагань, в яких оспівувалися переможці, члени їхніх сімей, іноді особисті тренери спортсменів, місце народження та були присутні також міфічні елементи. Ціцерон розповідає [Сісего 1860, с.198], як після виступу на бенкеті сталося стихійне лихо, і Сімонід, на вимогу родичів зміг по пам'яті ідентифікувати загиблих, оскільки запам'ятав точні місця, за яким хто сидів. У цьому творі М. Ціцерон в загальних рисах характеризує метод місць, коли говорить: «Itaque eis, qui hanc partem ingenii exercerent, locos esse capiendos et ea, quae memoria tenere vellent effingenda animo atque in eis locis conlocanda; sic fore, ut ordinem rerum locorum ordo conservaret, res autem ipsas rerum effigies notaret atque ut locis pro cera, simulacris pro litteris uteremur». *Отже, ті, хто тренував би цю частину розумових здібностей, повинні запам'ятовувати місця, і все, що вони хотіли би запам'ятати представляти за допомогою уяви в цих місцях. Це надає можливість зберігати порядок речей, відображаючи образи самих речей у цих місцях як на воску, яким користуються для запису літер.* Сучасні мнемотехнічні прийоми використовують різні варіанти методу місць, у яких спершу повинна бути засвоєна система ключових понять, і надалі, за допомогою асоціацій запам'ятовуються інші поняття за допомогою довільного асоціативного зв'язку.

Отож, повертаючись до першої книги Марка Аврелія, зазначимо, що, на нашу думку, тут також вживався певний варіант мнемонічного методу, у якому ключовим був список особистостей. Цей варіант надається доцільним також з тої точки зору, що етичні поняття-терміни набагато зручніше пов'язувати за допомогою асоціативного зв'язку з конкретними особами, аніж з місцями.

Кожне речення першої книги побудовано за жорсткою схемою. Непрямий порядок слів кожного речення, один й той же самий прийменник локальності на початку кожного речення, говорить не про дотримання вимог художнього тексту, а про певні пункти плану розумових дій, пунктами якого є ці речення. Прийменник Par'_1 керує родовим відмінком, і після артикля родового відмінку йдуть власні назви. Предикат кожного з речень вважатимемо першим еліпсисом. Це, ймовірно за все, відповідна форма дієслова $\epsilon\pi\eta\alpha\iota$ (бути) [Schekira 1919, с. 183], яке найчастіше опускається в старогрецькій мові та виконує функцію дієслова-зв'язки. Отже, повністю локативний предикат можна визначити формулою $\text{Prep} — D — N_{\text{Prop}} — \text{El}_1(V)$, де Prep це Par'_1 , D — артикль родового відмінка, N_{Prop} — власна назва, $\text{El}_1(V)$ — еліпсис дієслова, що виконує роль предикативного центру. Якщо значення першого еліпсису $\text{El}_1(V)$ не викликає суперечок, то щодо другого еліпсису, який є частиною ад'єктивних груп номінативної частини речення, в нас є деякі зауваження. Згідно з працею Р. Шекіри [Schekira 1919, с.183] El_2 це дієслово у минулому часі $\sigma\epsilon\mu\alpha\tau\omicron\upsilon$ або $\text{par}'\sigma\lambda\alpha\beta\omicron\upsilon$ (навчився або отримав). Але жодних аргументів на підтвердження цього значення ми не бачимо. Модальність минулого часу не є домінуючою для твору Аврелія. Такою модальністю є наказовість, для вираження якої автор обирає найрізноманітніші мовні засоби. Інфінітиви у транспонованому імперативному значенні можна вважати другим за вживаністю засобом вираження наказовості у творі Марка Аврелія після форм власне імператива. На нашу думку, не виключення з загальної тенденції, характерної для стилю твору становлять й інфінітиви першої книги. При цьому вони субстантивуються артиклем середнього роду, набуваючи значення абстрактного наказу.

В тексті ми можемо зустріти такі інфінітиви: $\text{foit}'\text{Asai}$, $\text{cr}'\text{sasqai}$, $\text{gn}'\eta\alpha\iota$, $\text{gen}'\sigma\text{sqai}$, $\text{N}'\tau\text{ugokope}\langle n$, $\text{tm}'\text{pto}'\text{Asqai}$, $\text{o}'\text{kei}\omega\text{q}'\text{Anai}$, $\text{c}'\text{ko}\alpha\text{asai}$, $\text{gr}'\text{fyai}$, $\text{tm}'\text{piqum}'\text{Asai}$, $\text{labe}\langle n$, $\text{suggr}'\text{fein}$, $\text{dial}'\text{šgesqai}$, $\text{tm}'\text{pide}\dots\text{knusqai}$, $\text{c}'\text{post}'\text{Anai}$, $\text{peripate}\langle n$, $\text{poie}\langle n$, $\text{gr}'\text{fein}$, $\text{diake}\langle\text{sqai}$, $\text{c}'\text{nagin}\grave{\epsilon}\text{skein}$, $\text{c}'\text{rke}\langle\text{sqai}$, $\text{sugkatat}\dots\text{qesqai}$, $\text{tm}'\text{ntuce}\langle n$, $\text{c}'\text{pobl}'\text{špein}$, „ $\text{de}\langle n$, $\text{maqe}\langle n$, $\text{z}'\text{An}$, $\text{parasce}\langle n$, $\text{tm}'\text{pilamb}'\text{nesqai}$, $\text{prof}'\text{šresqai}$, $\text{tm}'\text{pist}'\text{Asai}$, $\text{l}'\text{šgein}$, $\text{paraite}\langle\text{sqai}$, $\text{peir}'\text{c}'\text{sqai}$, $\text{c}'\text{pokaqist}'\text{Enai}$, $\text{de}\langle\text{sqai}$, $\text{krate}\langle n$, $\text{piste}'\text{Uein}$, $\text{par}'\text{šcein}$, $\text{e}'\text{sf}'\text{šrein}$, $\text{pa}'\alpha\text{asai}$, $\text{sunapodhme}\langle n$, $\text{katalamb}'\text{nesqai}$, α' ptesqai , $\text{e}'\text{pe}\langle n$, $\text{cr}'\text{Czein}$, $\text{fa}\dots\text{nesqai}$, $\text{lelog}\dots\text{sqai}$, „ $\text{sc}'\text{Uein}$, $\text{kartere}\langle n$, $\text{tm}'\text{nn}'\text{fein}$, $\text{traf}'\text{Anai}$, $\text{c}'\text{ndrwq}'\text{Anai}$, $\text{Ø}'\text{potacq}'\text{Anai}$, $\text{sust}'\text{šllein}$, $\text{tuce}\langle n$, $\text{fq}'\text{fsai}$, $\text{c}'\text{nabal}'\text{šsqai}$, $\text{pr}'\text{fxein}$, $\text{fantasq}'\text{Anai}$, $\text{kwl}'\text{Uein}$, $\text{c}'\text{pole}\dots\text{pesqai}$, $\text{c}'\text{ntisce}\langle n$, α' yasqai , $\text{Ø}'\text{gi}'\text{c}'\text{nai}$, $\text{pr}'\text{c}'\text{xai}$, $\text{e}'\text{Upor}'\text{Asai}$, $\text{doq}'\text{Anai}$, $\text{pt}'\text{Uein}$, „ $\text{liggi}'\text{c}'\text{n}$, $\text{c}'\text{pokaq}\dots\text{sai}$, $\text{katag}\dots\text{nesqai}$ тощо. Переважна більшість з них належить до презенсу та аористу активного або медіального стану.

Ад'єктивні групи номінативної частини речень схематично можна позначити формулою $D — \text{Adj}_{1-x} — \text{El}_2(V)$, де D — це артикль середнього роду однини $\text{t}'\text{O}$, Adj_{1-x} — один або декілька атрибутивних позначень, $\text{El}_2(V)$ — еліптична форма

субстантивованого артиклем дієслова. Для визначення значення $El_2(V)$ наведемо визначення ще однієї фігури старогрецької мови, близької до еліпсису, або, у деяких випадках, тотожної їй. Це брахілогія, яка, згідно Сміту [Smyth 1984, с. 674-675], є скороченням, при якому певний елемент тексту не повторюється або пропускається у випадку, коли його значення може бути поновлене завдяки певним словам у контексті. При цьому, як зазначає Сміт, це не обов'язково та сама форма слова, тотожна референтному елементу. На нашу думку, між $El_2(V)$ і $El_1(V)$ існує брахілогічний зв'язок, або, точніше, квазібрахілогічний, оскільки $El_1(V)$ також є реконструйованою формою, хоча і з значно більшою ймовірністю. Отже, $El_2(V)$ є, на нашу думку, інфінітивом дієслова бути — $e\bar{\nu}nai$. На користь даної форми говорить також те, що інфінітиви значно легше субстантивуються, і, крім того, другу частину номінативних груп першої книги складають інфінітиви із транспонованим значенням наказовості, що також створює контекстуальну референтність. Доводи на користь інфінітивної форми із значенням наказовості у $El_2(V)$ посилюються також жорсткою схематичністю першої книги, яка закріплює однакові функції для близьких елементів схеми.

Наведемо приклади з характерним вживанням прикметників у номінативній частині:

Par| S̄x̄tou t̄ō ēūmenšj·kā t̄ō par̄f̄deigma toà ōf̄kou toà
patronomoum̄šnou·kā t̄¼n oennoian toà kat| f̄úsin z̄Án·kā t̄ō
semn̄ōn ç̄pl̄f̄stwj·kā t̄ō stocastik̄ōn t̄in f...lwn khdemonik̄ij...

Біля Секста: бути в доброму гуморі, зразком батьківської оселі; розмислювати, що це значить — жити згідно природі; бути поважним без удавання; піклуватися про друзів...

Далі йдуть прикметники $\ç̄nektik̄ōn$ — *толерантний*, $ēūf̄rmoston$ — *врівноважений*, $™x̄euretik̄ōn$ — *винахідливий*, $taktik̄ōn$ — *досвідчений*, $ēūf̄hmon$ — *той, хто утримується від неналежних висловлювань*, $polumaq̄j$ — *освічений*.

Par| Seu»rou t̄ō filo...keion kā fil̄l̄h̄qej kā filod...kaion·kā
t̄ō di' āUt̄ōn gn̄inai Qras̄san, `Elb...dion, K̄f̄twna, D...wna, Broàton·
kā fantas...an labeκn polite...aj „son̄ōmou, kat' „s̄ōthta kā
„shgor...an dioikoum̄šnhj...

Біля Севера: любити свою домівку, любити правду, любити справедливість; познайомитися через нього з Тразеєм, Ельвідієм, Катонем, Діоном, Брутом; не піддаватися фантазіям про рівність всіх у державі, яка управляється завдяки рівності та свободі слова...

Далі йдуть прикметники $\text{Ḑmal}̄j$ — *спокійний*, $ēūtonon$ — *старанний*, $ēūpoihtik̄ōn$ — *доброчинний*, $ēūmet̄f̄doton$ — *щедрий*, $ēūelpi$ — *надійний*, $\ç̄nep...krupton$ — *той, хто не приховує*.

15 Par| Max...mou t̄ō krateκn ~autoà kā kat| mhd̄n̄n per...foron
ēνnai·kā t̄ō ēūqumon œn te taκj ¥llaij perist̄f̄sesi kā ™n taκj
n̄ōsoij·kā t̄ō ēūkraton toà ½qouj kā meil...cion kā gerar̄ōn...

Біля Максима: володіти собою і ні в чому не бути поверхневим, бути веселим у важких обставинах і у хворобах; стриманим в емоціях, привітним та серйозним...

Далі йдуть прикметники *katergastikōn* — *успішний*, *φqaÚmaston* — *позбавлений сумнівів*, *φnšklphkton* — *хоробрий*, *mhdamoà* [™]*peigōmenon* — *той, хто ніде не поспішає*, *eÜergetikōn* — *діловий*, *suggnwmonikōn* — *вибачливий*, *φyeudšj* — *правдивий*, *eÜcari* — *вдячний*.

Перша книга розділена на 17 частин-речень. Кожне речення починається прийменником *Par!*. Номінативна частина цих речень йде після предикативної та містить від чотирьох (1.1) до кількох сотень (1.16, 1.17) слів. Центр кожної номінативної групи виділяється за допомогою артикля середнього роду однини *tō*. Зазначимо, що старогрецький артикль має здатність субстантивувати будь-яке слово чи групу слів, яким він передує [Smyth 1984, с. 292-293]. Не виключення становлять також імперативи та інфінітиви. Частину номінативних центрів першої книги утворюють субстантивовані інфінітиви, частину субстантивовані словосполучення *Adj + Ei (eἶnai)* (прикметник та передбачувана форма дієслова). Питання еліпсису ми розглянемо дещо пізніше, а щодо номінативної частини зазначимо, що ад'єктивовані групи, з яких починається перша книга (*tō kalōhcej ka^ φōrghton* (1.1), *tō a„dÁmon ka^ φrrenikōn* (1.2) і т.д) поступово до сімнадцятого речення перестають відігравати свою роль у композиції тексту, поступаючись інфінітивним групам. І вже у сімнадцятому реченні ми не бачимо жодної прикметникової групи.

У сучасній прикладній психології широко представлені як теоретичні так і експериментальні дослідження розвитку пам'яті. Педагогічний процес у школі базується як на найновіших досягненнях, так і на історичній спадщині. Наведемо деякі моменти, які враховуються при побудові навчальних планів, одним з завдань яких є розвиток пам'яті у школярів молодшого віку і порівняємо з текстом першої книги Марка Аврелія. У праці «Мнемические способности: Развитие и диагностика» [Шадриков 1990, с. 30] стверджується, що для кращого запам'ятовування матеріал повинен бути не нейтральним, а позитивно чи негативно забарвленим. У першій главі ми бачимо численні приклади організації за цим типом.

Одним з найчастіше вживаних словотвірних елементів є префікс *φ(n)-*, так званий альфа привативум.

1 *Par!* *toà pφprou oÜ»rou tō kalōhcej ka^ φōrghton.*

Біля діда Вера: бути вихованим і не гніватися.

3 *Par!* *tÁj mhtrōj tō qeosebḷj ka^ metadotikōn ka^ φfektikōn*
oÜ mōnon toà kakopoie«n, φll! ka^ toà [™]*p^* [™]*nno...aj g...nesqai toiaÚthj.*

Біля матері: шанувати богів, бути щедрим та утримуватися не тільки від того, щоб робити погане, але й від виникнення самої думки про це.

6 *Par!* *Diogn»tou tō φkenōspoudon· ka^ tō φpisthtikōn toj φpō*
tīn terateuomšnwn ka^ go»tw n ...

Біля Діогнета: не бути марнославним та не вірити віщунам та чаклунам...

8 *Par!* *'Apollwn...ou tō* [™]*leÚqeron ka^ φnamfibōlwj φkÚbeuton ka^*

prŌj mhdŋn ¥llo çpoblšpein mhdŋ ™p' Ńl...gon À prŌj tŌn IŌgon...

Біля Аполлонія: бути вільним та ніколи не грати в кості, ні на що інше не звертаючи уваги, крім розуму...

10 Par! 'Alex£ndrou toà grammatikoà tŌ çnep...plhkton ka^ tŌ m¾
Ńneidistikŋj ™pilamb£nesqai tŋn b£rbaron À sŌloikŌn ti À
çphcŋj proenegkamšwn...

Біля Олександра Граматика: не бути прискіпливим та не сприймати з осудом, якщо хтось промовляє як варвар або робить помилки...

15 ... tŌ çqaŪmaston ka^
çnškpłhkton ka^ mhdamoà ™peigŌmenon ...ka^ tŌ eŪergetikŌn ka^ tŌ
suggnwmonikŌn ka^ tŌ çyeudšj...

... не дивуватися і не вражатися нічому та ніколи не бути пригніченим... і бути діловим, пробачливим та правдивим...

Зустрічаються також інші морфеми, що позначають небажаність і заборону, такі як *dus-*, *Ńligo-*:

5 ...tŌ feršponon ka^
Ńligodešj·ka^ tŌ aŪtourgikŌn ka^ çpolŪpragmon·ka^ tŌ dusprŌsdekton
diabolÁj.

Бути витривалим, та не потребувати багато, бути самостійним та не метушливим, цуратися суперечок.

Серед словотвірних морфем із позитивним значенням слід назвати такі, як *eŪ-*, *fil(o) -*, *kalŌ-*, *ferš-*, *aŪto-*, *-sebŋj*. Вони вживаються в таких прикметниках:

kalŌhqej, *qeosebŋj*, *feršponon*, *aŪtourgikŌn*, *eŪmenšj*, *eŪ£rmoston*, *eŪfhmon*, *polumaqŋj*, *eŪfhmon*, *filo...keion*, *fil£lhqej*, *filod...kaion*, *eŪtonon*, *eŪpoihtikŌn*, *eŪelpi*, *eŪmet£doton*.

Серед цієї лексики привертає увагу також те, що в багатьох випадках вживається словотвірний суфікс *-t-*, який вказує на вербальне походження прикметників.

Автори називають наступні засоби опрацювання інформації (там же): групування матеріалу, виділення опорних пунктів, мнемічний план, класифікація, структурування, систематизація, схематизація, аналогії, мнемотехнічні прийоми, перекодування, добудовування матеріалу, що запам'ятовується, серійна організація матеріалу, асоціації, повторювання.

На стор. 38 є зауваження, що при класифікації матеріал групується за певними загальними, відомими ознаками, і тому вимоги до розвитку мисленневих здібностей не є високим. У першій главі ми бачимо дуже жорстку, формальну структурування тексту та мнемічний асоціативний план, в якому пунктами асоціативної прив'язки слугують імена відомих Марку Аврелію осіб. Очевидно, у результаті занять пам'ять

автора розвинулася настільки, що він у подальшому відмовився від асоціативного методу, перейшовши на вищий за рівнем автосугестивний та метод логічної і філософської аргументації. Тим не менше, перша глава особливо цікава тим, що документує процес інтелектуального розвитку особистості.

Відзначемо ще один аспект формування мнемічних здібностей [Шадриков 1990, с. 44]. Як говорять автори, «Найбільш важким етапом при плануванні мнемічної діяльності є вибір тої одиниці, яку можна назвати оперативною одиницею організації матеріалу при запам'ятовуванні і відтворенні». Серед вищенаведених прикладів ми вже бачили численні композити, які і є саме цими основними одиницями, вживання яких, певно, ґрунтувалося на досвіді поколінь. Ці форми, очевидно не були результатом художньої словотворчості, натомість становили ретельно відібрану в ході сторічч лексику, яка найбільш ефективно слугувала запам'ятовуванню та закладанню термінологічної бази учнів з етики та філософії. Компактні слова заміняли цілі речення, які носили переважно нормативний зміст і сприяли розвитку не лише пам'яті, а й інтелекту, оскільки привчали до мислення місткими категоріями у стислій формі. Можна лише здогадуватись, що за кожним реченням стоять години серйозної роботи, як самостійної, так і з керівником-наставником, необхідні для опанування змісту цих коротких висловлювань.

Предикативна частина кожного з 17 речень, Prep — D — N_{Prop} — E₁(V) позначає місцезнаходження змісту, який виражається номінативною частиною на певній мнемонічній карті, опорні пункти, або пункти плану якої — власні назви N_{Prop}. Тобто кожен пункт, власна назва, або особистість (реальна чи вигадана, оскільки згадуються не тільки особистості, але й боги) повинна була функціонувати у якості стимула, який би полегшував пригадування змісту етичних понять, виражених у номінативній частині. В свою чергу, номінативна частина містила певний наказ або побажання, який висловлювався інфінітивом, або E₂(V). Ми бачимо, що зв'язок між предикативною і номінативною частиною є уявним, або імаґинативним, а не фактивним. Хоча в тексті й можна зауважити елементи, які можливо інтерпретувати, як елементи фактивного дейксису, наприклад займенник αὐτόν, однак, вони також є елементами асоціативного зв'язку, оскільки на це вказують інші елементи контексту.

Оскільки всі відомі переклади, серед яких нові російські — С. Роговіна, А.Гаврилова та український — Р. Паранька, ґрунтуються на інтерпретації номінативних частин речень першої книги у модальності минулого часу, і як наслідок, інтерпретують предикативно-номінативний зв'язок як фактивний, ми наголошуємо на необхідності нового перекладу Марка Аврелія, зокрема його першої книги з огляду на вищевикладені положення.

Література

- Властелины* Рима. Биографии римских императоров от Адриана до Диоклетиана. — С. Петербург, 2001. — 384 с. *Марк* Аврелий. Наедине с собой: Размышления. — Ростов на Дону, 1991. — 172 с. *Марк* Аврелий. На одинці з собою. Роздуми. — Львів, 2007. — 212 с. *Марк* Аврелий. Размышления. — Ленинград, 1985. — 245 с. *Шадриков* В. Д. Черемошкина Л. В. Мнемические способности: Развитие и диагностика. — Москва, 1990. — 178 с. *Marcus Aurelius*. Works. — Cambridge, Massachusetts, London, England. — 1999. — 416 p. М. Т. *Cicero*. De Oratore. — Lipsiae, 1860. — 198 p. Schekira R. De imperatoris Marci Aurelii Antonini librorum tⁱ e^o j^o ~autōn sermone quaestiones philosophicae et grammaticae. — Gryphae, 1919. — 272 p. Smyth H. *Greek grammar*. — Cambridge, Massachusetts, 1984. — 784 p.